

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет

Педагогічна наука і освіта XXI століття

Науково-методичний журнал

Випуск 3

Засновано у 2023 році

Рівне – 2024

ЗМІСТ

Пустовіт Г., Петренко О., Баліка Л. Практико-орієнтована складова змісту позашкільної освіти.....	6
Вихрущ А., Христенко О. Цінності здобувачів вищої освіти медичного університету: теорія і практика.....	15
Карташова Л., Гуржій А., Смирнова І., Зайчук В. Методичні підходи формування комунікативної та фахової компетентності майбутніх докторів філософії в умовах дистанційного навчання.....	28
Коляда Н. Соціалізація дітей та молоді в недільних школах України (друга половина XIX – початок XX століття).....	39
Сухомлинська Л. Педагогічне прочитання міжнародних документів про гуманне ставлення до тварин.....	52
Бондар І. Використання творчих завдань у процесі підготовки майбутніх учителів історії.....	63
Гудовсек О. Нормативно-правові засади діяльності альтернативних приватних авторських шкіл в Україні.....	72
Єфременко А., Жогло В., Колоколов В., Хмелюк О., Крайник Я. Освіта тренерів з виду спорту в Україні: проблеми вдосконалення.....	80
Козлюк О., Гранюк В. Використання інклюзивної літератури в освітньому процесі закладу дошкільної освіти.....	96
Levchuk I. Methodological apparatus and theoretical analysis of the problem of studying the spiritual, educational, social, charitable and public activities of orthodox brotherhoods in volyn in the 2nd half of the nineteenth and early twentieth centuries.....	105
Лоцман Р. «Живі мелодії села» у вокально-педагогічному репертуарі здобувачів факультетів мистецтв.....	115
Остапчук М., Романюк С. Статистичні методи у проведенні педагогічних досліджень (прикладний аспект).....	126
Остапчук Н., Шроль Т. Використання електронних ресурсів на різних етапах уроку інформатичної освітньої галузі в початкових класах.....	137
Панчук А., Панчук І., Шеретюк Ю., Панчук С. Гендерні відмінності у фітнесі: важливі складові спортивного життя.....	150
Петренко С. Змістове наповнення поняття «інформаційно-освітнє середовище університету».....	158
Самоліук А., Пальчик М. Визначення психологічних особливостей легкоатлетів у змагальній діяльності.....	168

Смалько О. Нові виклики перед сучасною освітою: невідворотні трансформації та необхідні навички.....	175
Снітовська О. Зарубіжні системи підготовки фахівців соціальної роботи у ЗВО в дискурсі української компаративістики.....	185
Соловей М. Діяльність Кам'янець-Подільського (з 1954 р. Хмельницького) обласного інституту удосконалення кваліфікації вчителів з перебудови викладання біології у другій половині 40-х – початку 50-х рр. XX ст.....	197
Trofimchuk V., Gerasymenko O., Trofimchuk L., Symonovych N. Project activities of students in technology lessons.....	212
Троценко В., Троценко Т. Народні рухливі ігри як один із засобів підвищення рухової активності дітей молодшого шкільного віку.....	220
Ціпан Т. С. Форми і методи полікультурного виховання дітей будинків сімейного типу.....	228
Чепурка О., Петренко І. Парадигмально-змістовий конструкт процесу формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії.....	236
Голя Г. Організація педагогічної практики в Луцькому педагогічному училищі (40-70-ті рр. XX ст.).....	246
Корнієнко М. Тенденції розвитку освітніх програм та методичного забезпечення іншомовної підготовки магістрів філології на сучасному етапі.....	256
Кузьмич А. Авторська інноватика в освіті Рівненщини: теоретичні засади проблеми.....	265
Лелюх С. Становлення та розвиток церковнопарафіяльного шкільництва на Волині у XIX – на початку XX століття.....	278
Попова К. Відображення взаємодії культур та народів у підручниках з всесвітньої історії для 7 класу (1995-2020 рр.).....	292
Акімов В. Педагогічні умови профілактики інформаційного насильства в освітньому середовищі педагогічних закладів вищої освіти.....	306
Koniakhin Y. The model of motivational and value determination of the formation of professional competences of future history teachers in the process of studying professional disciplines.....	316
Генсіцька-Антонюк Н. Використання методу контент-аналізу змісту шкільних підручників з алгебри для 7 класу.....	330

УДК 373. 5 (477. 81)
DOI: 10.35619/pse.vi3.43

Кузьмич Антоніна
здобувачка ступеня PhD
кафедри теорії і методики виховання
Рівненського державного
гуманітарного університету,
м. Рівне, Україна
ORCID: 0000-0002-8793-9875
e-mail: a.kuzmych1408@gmail.com

АВТОРСЬКА ІННОВАТИКА В ОСВІТІ РІВНЕНЩИНИ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРОБЛЕМИ

Анотація. У статті аналізуються процеси розвитку та змін української освіти у контексті становлення України як суверенної і незалежної, демократичної, соціальної і правової держави. З'ясовано, що в умовах інноваційного розвитку освіти особливо актуальною є проблема розвитку авторських шкіл в Україні, яка зумовлена потребою підвищення доступності якісної та конкурентоспроможної освіти в нових соціокультурних умовах ринкової економіки.

Саме авторська школа як феномен інноваційної освітньої діяльності постає вищою формою саморозвиваючої практики. Вона успішно реалізує основні положення компетентісно зорієнтованої освіти, стоїть біля джерел нової мислєдїяльнїсної парадигми, що обґрунтовуватиме логіку варіативного мотиваційно-сміслового розвитку авторських шкіл в Україні, спрямовану на розширення можливостей і саморозвиток суб'єктів освітнього процесу засобами інновацій.

Схарактеризовано теоретичні засади авторської інноватики в освіті Рівненщини. Розкриті основні особливості інноваційних закладів освіти Рівненщини. До них віднесено адаптивне навчання, білінгвальну освіту (Адаптивно-розвивальна білінгвальна спеціалізована школа «Центр надії» імені Надії Маринович), гармонійний розвиток особистості (Школа гармонійної соціальної особистості «Гармонія»), гендерне виховання (Школа гендерної рівності «Престиж»), громадянське виховання (Школа громадянського вчинку м. Корець), поєднання вертикальної та горизонтальної моделей управління навчальним закладом (Школа-модерн технологій управління с. Володимирець).

Доведено, що незважаючи на те, що кожен заклад освіти – унікальний, має власні традиції та особливості, обирає власну модель забезпечення якості освіти,

спільними для них мають бути мета, цінності, відповідність результатів навчання вимогам, визначеними законодавством та стандартами освіти.

Ключові слова: авторська інноватика, освіта, педагогічне новаторство, авторська школа, дитиноцентризм, білінгвальна освіта, гендерний компонент, громадянська освіта.

Постановка проблеми. За роки державної незалежності України навколишній світ істотно змінився. Змінювалася й країна, розв'язуючи двоєдине завдання: з одного боку, ставши на шлях державного суверенітету, країна долала спадщину минулого; з іншого – українське суспільство прагнуло модернізуватися на інноваційній основі, аби набути прискорення, характерного для глобального світового поступу.

Запорукою майбутнього країни, важливою складовою її національної безпеки є передусім освіта. Процеси державотворення і підпорядковане їм оновлення освіти супроводжуються підвищенням інтересу до інновацій (у перекладі з англійської мови *innovation* – нововведення або впровадження нового, новаторство).

У документах про школу наголошується, що модернізація загальної середньої і вищої школи забезпечується «інноваційною освітньою діяльністю у освітніх закладах усіх типів, рівнів акредитації та форм власності; правовим захистом освітніх інновацій та результатів науково-педагогічної діяльності як інтелектуальної власності» [5].

В умовах інноваційного розвитку освіти особливо актуальною є проблема розвитку авторських шкіл в Україні. Вона зумовлена потребою підвищення доступності якісної та конкурентоспроможної освіти в нових соціокультурних умовах ринкової економіки. Адже саме авторська школа як феномен інноваційної освітньої діяльності постає вищою формою само розвиваючої практики. Вона успішно реалізує основні положення компетентісно зорієнтованої освіти, стоїть біля джерел нової мислєдіяльнїсної парадигми, що обґрунтовуватиме логіку варіативного мотиваційно-сміслового розвитку авторських шкіл в Україні, спрямовану на розширення можливостей і саморозвиток суб'єктів освітнього процесу засобами інновацій [10].

Аналіз останніх досліджень з проблеми. Аналіз довідкової та науково-педагогічної літератури засвідчує про наявність різних підходів до трактування поняття «авторська школа». Такі вчені, як М. Гузик, Н. Побірченко, О. Савченко, Г. Селевко, Т. Цирліна та ін., вважають, що **авторська школа** – це гуманістичний навчально-виховний заклад із специфічною культурою, створений педагогом-засновником за авторською концепцією. Інші науковці (А. Алфімов, Н. Волкова, С. Гончаренко, О. Попова та ін.) трактують поняття «авторська школа» як унікальну соціально-педагогічну систему, що відображає філософські, соціологічні та психолого-педагогічні ідеї автора, опрацьовані з

урахуванням надбань вітчизняного й зарубіжного досвіду: авторська школа – «навчально-виховний заклад, який побудований на оригінальних (авторських) ідеях та технологіях і має в наявності результати, котрі визначають реальність та ефективність його функціонування [9, с. 13].

За тлумаченням «Педагогічного словника» в редакції М. Ярмаченка, авторська школа – це «експериментальний навчально-виховний заклад, у якому реалізується нова педагогічна система, розроблена конкретним педагогом чи творчим педагогічним колективом [6, с. 14].

Як бачимо, поняття «авторська школа» складне, багатопланове. Воно міцно утвердилося в українському науковому та суспільному просторі, проте вчені інтерпретують його по-різному й досить довільно в ракурсі своїх дослідницьких проєктів. Зважаючи на це, виникає потреба в уточненні його змісту [15].

Найбільш прийнятним, на нашу думку, є визначення авторської школи, запропоноване в Наказі МОН про проведення Всеукраїнського експерименту з теми «Теоретико-методологічні засади моделювання розвитку авторських шкіл на базі загальноосвітніх навчальних закладів України»: «Під поняттям «авторська школа» (робочий варіант) розуміємо загальноосвітній навчальний заклад з високим рівнем розвитку інноваційного потенціалу як необхідної передумови і результату саморозвитку його конкурентоспроможності засобами експериментально перевіреної оригінальної авторської концепції педагогічної системи, технологізованої за суттю, що забезпечує стабільні позитивні результати діяльності» [10].

Мета статті – проаналізувати теоретичні засади авторської інноватики в освіті Рівненщини крізь призму розвитку авторських шкіл як феномена інноваційної освітньої діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Головною метою освітньої діяльності будь-якого закладу загальної середньої освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства. Досягнення цієї мети свідчить про якісну освіту в закладі.

Незважаючи на те, що кожен заклад освіти – унікальний, має власні традиції та особливості, обирає власну модель забезпечення якості освіти, спільними для них мають бути мета, цінності, відповідність результатів навчання вимогам, визначеними законодавством та стандартами освіти.

Ключовим поняттям досліджуваної проблеми вважаємо поняття «педагогічне новаторство». Попри широкий ужиток у методичній і педагогічній літературі, його розгорнуте тлумачення в науковій літературі майже не трапляється. Винятком є хіба що «Український педагогічний словник» академіка С. Гончаренка, де подано таке формулювання: «Новаторство педагогічне – термін, який вживається для позначення діяльності вчителів та вихователів, спрямованої на поліпшення процесу навчання і виховання, на його раціоналізацію. Ця діяльність може стосуватися змін у завданнях, методах і

прийомах навчання, а також змін у формах організації процесу навчання і виховання. Педагогічне новаторство може здійснюватися у вигляді діяльності експериментальних, пілотних, авторських шкіл» [4].

Оскільки авторська школа – це «гуманістичний навчально-виховний заклад, ідея створення якого належить **педагогу-творцю**, який розробив і поклав в основу його діяльності власну концепцію розвитку школи, основою якої є тріада дитина – вчитель – батьки, що забезпечує ефективне функціонування і стабільні позитивні результати» [8, с. 36], то шкільний лідер, видатна особистість, автор власної оригінальної програми дій та авторської концепції є центральною постаттю і запорукою успішного функціонування новітнього закладу освіти [13].

Зупинимося на окремих аспектах педагогічної системи, які успішно реалізуються в інноваційних закладах освіти Рівненщини. До таких відносимо **адаптивне навчання, білінгвальну освіту** (Адаптивно-розвивальна білінгвальна спеціалізована школа «Центр надії» імені Надії Маринович), **гармонійний розвиток особистості** (Школа гармонійної соціальної особистості «Гармонія»), **гендерне виховання** (Школа гендерної рівності «Престиж»), **громадянське виховання** (Школа громадянського вчинку м. Корець), поєднання вертикальної та горизонтальної **моделей управління навчальним закладом** (Школа-модерн технологій управління с. Володимирець).

З метою індивідуалізації навчання активно розробляють адаптивні навчальні інструменти – технології, які забезпечують індивідуальну підтримку кожного здобувача освіти, взаємодіють з ним у реальному часі. Тому актуальним є дослідження **адаптивного навчання** як одного з перспективних напрямів у сучасній освіті.

Адаптивність науковці тлумачать як можливість пристосування, узгодження процесу навчання з урахуванням вибору темпу навчання, діагностики досягнутого рівня опанування матеріалу, надання щонайширшого діапазону різноманітних засобів для навчання, що робило б його придатним для більш широкого контингенту користувачів [16, с. 134].

Білінгвальне навчання стало наслідком таких процесів, як інтернаціоналізація, інтеграція і, звичайно, глобалізація. Усі вони пов'язані із взаємодією народів та етносів між собою, встановлення між ними стійких усебічних зв'язків, уніфікацією загальнолюдських цінностей. У сучасному світі жодна держава не може жити незалежно, спираючись тільки на власний потенціал. Тому виникає потреба міжкультурної комунікації.

Згідно з останніми дослідженнями вчених, білінгвальна освіта є кращою моделлю освіти XXI століття, яка сприяє формуванню ефективної міжкультурної комунікації в дітей шкільного віку [18]. Спробуємо окреслити її найсуттєвіші переваги:

– білінгвальна освіта дозволяє здобувачам освіти комфортно відчувати себе в полікультурному просторі;

– освіта, побудована за принципом білінгвізму, – це можливість отримувати необхідні знання однією з провідних світових мов, але не втрачати зв'язку з кращими традиціями в межах своєї країни;

– поглиблене вивчення іноземних мов у школі дозволить дитині в майбутньому не боятися бар'єрів нерозуміння. Це розширює лексичний запас, підвищує рівень комунікабельності, сприяє розвитку культури мовлення;

– викладання частини дисциплін українською, частини – іноземною мовою дозволяє розвивати мислення, зокрема іноземною мовою, унеможлиблюючи механічний переклад на рідну мову.

Отже, білінгвальна освіта – це процес навчання двома мовами. Педагоги навчають учнів їхньою рідною мовою в поєднанні з другою мовою, використовуючи різні рівні рідної та другої мови залежно від вимог, зазначених у планах уроків і моделях навчання. Білінгвальне навчання є одним із кращих підходів для навчання дітей шкільного віку, що сприяє формуванню в них міжкультурних комунікаційних навичок. Учні навчаються рідною мовою упродовж певного часу, водночас вони вивчають нову мову. Таким способом підвищують грамотність своєї рідної мови, що дає можливість пізніше застосувати отримані знання в процесі вивчення іноземної мови [16].

Розвивальне навчання – спрямованість принципів, методів і прийомів навчання на досягнення найбільшої ефективності розвитку пізнавальних можливостей школярів: сприймання, мислення, пам'яті, уяви тощо [7, с. 307]. Технологія розвивального навчання дає змогу кожному працювати самостійно, розвивати творчі здібності й на цій основі поступово переходити до самостійного навчання. Вона прийшла на зміну старому пояснювально-ілюстративному способу (типу) навчання.

Складовою усебічного формування людини, підготовки її до самостійного життя є виховання, найвища мета якого – усебічний **гармонійний розвиток** вільної, самодостатньої особистості. Ідея всебічного гармонійного виховання об'єктивно зумовлена передусім сутністю людини як найдосконалішого витвору природи.

Поняття всебічного і гармонійного виховання не тотожні, але близькі за суттю, взаємодоповнюючі. Усебічне виховання передбачає формування в людини певних якостей відповідно до вимог морального, розумового, естетичного, фізичного і трудового виховання. А під гармонійністю (грец. *harmonia* – злагодженість, узгодженість у поєднанні чого-небудь) розуміють узгодження, поєднання цих якостей, їх взаємодоповнення і взаємозбагачення в духовному і фізичному єстві людини. Отже, поняття всебічного і гармонійного виховання діалектично взаємопов'язані і взаємозумовлені.

Процес виховання всебічно і гармонійно розвиненої особистості складний і багатоаспектний. Для досягнення бажаних результатів необхідно залучити і задіяти всі ланки: сім'ю, навчально-виховні заклади, громадські формування,

спеціальні інституції держави. І лише комплексний підхід може принести очікувані результати.

Руйнівною для суспільства виявилася тенденція недооцінювання ролі сім'ї у вихованні молодого покоління. Теоретики і практики комуністичного будівництва орієнтувалися переважно на домінування громадянського виховання молодих людей, практично залишаючи за сім'єю лише репродуктивну функцію. У результаті такого підходу десятиліттями руйнувалися святі почуття материнства й батьківства. Жінку штучно відлучали від найважливішої посади в житті, яка належить їй від природи, – бути Матір'ю, народжувати і виховувати дітей. Наслідком такої недалекоглядної політики стала соціальна і духовна руйнація людини, а отже, і суспільства.

Змістити акцент на виховання гармонійної соціальної особистості поставили за ціль заклади освіти нового типу [11]. Основою розвитку таких закладів стала реалізація цілісного підходу до освітнього процесу, який забезпечує формування гармонійної соціальної особистості, спрямовує особисте самовизначення та самореалізацію, узгоджує індивідуальний розвиток із соціальною значимістю освітніх і життєвих цілей.

Стратегічна мета закладу такого типу полягає в моделюванні цілісного підходу до освітнього процесу формування гармонійної соціальної особистості, який відповідає здібностям та індивідуальним особливостям учнів; розвиває інтелектуальну, емоційну сферу дитини, формує її гармонійний світ на ціннісних орієнтирах закладу освіти та соціуму; прищеплює навички соціальної компетентності шляхом включення учня в систему ранньої предметної орієнтації, професійного самовизначення, профільного навчання та життєвої успішності. Гармонійне виховання спрямовується на створення умов для розвитку успадкованих фізичних особливостей і природних задатків та набуття нових рис і якостей, які формуються впродовж перебування дитини в закладі освіти та поза ним.

У демократичних умовах розвитку децентралізації освіти в Україні гостро постає потреба інтеграції **гендерного компонента** в управління закладами освіти [3]. Уявлення про лідерство досі стереотипно залишається цариною чоловіків, тому рівність у сфері освіти стала одним із основних напрямів удосконалення галузі, визначених у Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті», стратегії впровадження гендерної рівності та недискримінації у сфері освіти «Освіта: гендерний вимір – 2021», де окреслено системне законодавче поле з метою створення рівних можливостей для жінок і чоловіків, визначення шляхів інтеграції гендерного підходу в зазначеній сфері згідно зі світовими стандартами, подолання гендерної асиметрії та нерівності в усіх сферах життєдіяльності суспільства.

Упровадження гендерної рівності в школі ґрунтується на Законі України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», який, зокрема, передбачає «проведення експертиз освітніх програм, підручників і навчальних посібників для закладів освіти щодо відповідності принципу забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі». Йдеться не про «гендерну рівність» узагалі, а саме про «рівність жінок і чоловіків».

Дотримання стандартів гендерної рівності в усіх галузях життя і, зокрема у сфері освіти – вимога багатьох міжнародних угод, до яких доєдналася Україна. 20 грудня 2022 року Кабінет Міністрів України схвалив Стратегію впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 року та затвердив операційний план з її реалізації на 2022–2024 роки [14]. Проект документа розроблений на виконання пункту 2 Плану заходів з реалізації зобов'язань Уряду України, узятих у межах міжнародної ініціативи «Партнерство Біарріц» з утвердження гендерної рівності. Ця Стратегія визначає базові принципи, цільові групи, стратегічні цілі та завдання щодо реалізації державної політики стосовно забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у сфері освіти. Метою Стратегії є також запобігання та протидія будь-якій дискримінації у сфері освіти для всіх учасників освітнього процесу на всіх рівнях освіти.

Гендерна рівність у закладі освіти означає, що дівчата і хлопці мають однакові умови для реалізації своїх людських прав та однаковий потенціал для здійснення навчання з урахуванням особистісних і гендерних відмінностей, а також рівні права і змінність ролей, які вони відіграють [12].

Одним із завдань, яке має бути розв'язане системою української освіти, є забезпечення функціональної **громадянської освіченості** особи. Тому зміст освіти має бути спрямований на здобуття учнями досвіду громадянських дій і переживань, основних громадянських умінь, що забезпечують успішність реалізації інтересів особистості в політико-правовій, соціальній, економічній і культурній сферах суспільного життя, а також на формування емоційно-ціннісного компонента громадянської культури особистості.

Спонтанність, неузгодженість і безсистемність зусиль, спрямованих на демократизацію суспільного життя; низький рівень суспільного прийняття демократичного ладу та довіри до нього; недемократичність відносин між державою та суспільством і державою та особою; недостатня спрямованість навчально-виховного процесу в Україні на формування демократичного світогляду та необхідність досягти відповідності теоретичного знання повсякденній соціальній практиці – такі реалії політичного життя України актуалізували побудову системи демократичної громадянської освіти в школі.

Громадянська освіта базується на тих самих загальнопедагогічних і дидактичних принципах, що й освіта в цілому. Водночас специфічними для неї є такі:

– зв'язок з практичною діяльністю передбачає пріоритетність для системи громадянської освіти навчання і виховання умінь і дій, зорієнтованість здобувачів на навички соціальної взаємодії, уміння самостійно аналізувати різноманітні ситуації передусім у своєму життєвому середовищі, уміння самостійно приймати відповідальні рішення й діяти в правовому полі;

– зорієнтованість на позитивні соціальні дії означає спрямованість громадянської освіти на соціальні очікування учнів, набуття позитивного досвіду соціальних дій, формування позитивного іміджу компетентної громадянськості і виховання потреби вчитися цьому впродовж усього життя;

– демократичність означає виховання духу соціальної солідарності, справедливості, уміння конструктивно взаємодіяти з суспільством і приймати рішення;

– плюралізм означає виховання поваги до засад політичної, ідеологічної, етнонаціональної, расової багатоманітності; виховання толерантного ставлення до різних світоглядних, політичних доктрин, релігійних переконань, до діяльності у школі різних молодіжних громадських організацій; уникання екстремістських поглядів і поведінки у житті шкільного колективу, виховання усвідомлення того, що будь-який політичний екстремізм є неприйнятним;

– громадянська освіта передбачає суб'єктно-суб'єктні відносини між педагогами й учнями, атмосферу взаємоповаги та довіри в шкільному колективі, учнівське самоврядування, відкритість і зв'язок школи з іншими учасниками процесу соціалізації (сім'єю, дитячими і молодіжними громадськими організаціями, медіа, церквою та ін.; зв'язок шкільного колективу з місцевою громадою, участь у спільних з нею соціальних, культурних, природоохоронних акціях.

Сучасна система просоціальності молоді в узагальненому вигляді спричиняє низку ризиків, пов'язаних із формуванням у молодій людини втрати почуття Батьківщини, високого ступеня громадянського песимізму та інфантильності. Усвідомлення зазначених негативних тенденцій, обмаль напрацювань цієї проблеми в теоретико-методологічному та методичному аспектах дали поштовх до впровадження активних і потужних форм і методів роботи з учнями у формуванні **громадянського вчинку** [1, с. 51–70], бо саме у вчинкові, на переконання багатьох дослідників, найповніше, найвиразніше проявляється особистість.

Сам **вчинок** можна окреслити як дію, що розглядається з погляду єдності мотиву та наслідків, намірів і справ, цілей та засобів; це процес, що скеровується і переживається суб'єктом як автором та учасником, який несе повну відповідальність за наслідки свого вчинку.

Комплексну підготовку дитини, починаючи з дошкільного закладу освіти і завершуючи старшою профільною школою, забезпечує впровадження **модерн-технологій управління** закладом освіти, що сприяє формуванню сучасної

громадсько-державної системи управління закладу, налагодженню партнерських стосунків, якісному наданню освітніх послуг. Сучасна система управління освітою розвивається як державно-громадська, з урахуванням регіональних особливостей, тенденцій до подальшої автономії закладів освіти, конкурентоспроможності їхніх освітніх послуг. Діяльність освітян спрямовується на пошуки нових демократичних відкритих моделей управління освітою, що орієнтують освітні процеси не на відтворення, а на розвиток. У ній передбачається забезпечення державного управління з урахуванням громадської думки [2, с. 76–79]. Створена власна **модель управління** закладом акцентує на поєднанні вертикального управління та партнерського горизонтального управління на основі врахування громадської думки, залучення громад до ухвалення управлінських рішень [17].

Висновки і перспективи подальших розвідок. Отже, як переконує дослідження теми авторської інноватики в сучасній українській школі, особливої актуальності набувають нині процеси модернізації і самобутності практики навчання і виховання на громадсько-державних, соціально-партнерських, громадянських засадах. Тому перспективною бачимо тему дослідження аспекту важливості громадянської освіти через її компоненти загалом та рівня запиту на громадянську освіту в суспільстві зокрема.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бех І. Д. Духовна енергія вчинку. *Освіта й управління*. 2005. Т. 8. № 1. С. 51–70.
2. Бобровський М. В., Горбачов С. І., Заплотинська О. О., Ліннік О. О. Абетка для директора. Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти. 2-ге видання, перероб і доп. Київ : Державна служба якості освіти, 2021. 350 с.
3. Вихор С. Т., Колінець А. Г. Етапи включення гендерної стратегії в управління закладом загальної середньої освіти. *Парадигмальна модель керівника сфери освіти у контексті євроінтеграційних процесів*: Матеріали Міжнародного форуму управлінської діяльності (18–19 травня 2019 р.). Тернопіль: КРОК, 2019. С. 165–168.
4. Дічек Н. П. Термінологічний аспект проблеми педагогічного новаторства в історії освіти України. *Педагогічні науки : зб. наук. пр. / Херсон. держ. ун-т. Херсон: Вид-во ХДУ, 2007. Вип. 45. С. 10–15.*
5. Національна доктрина розвитку освіти. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2002. № 2, С. 9–27.
6. Педагогічний словник / за ред. М. Д. Ярмаченка. Київ: Педагогічна думка, 2001. 514 с.

7. Педагогіка вищої школи : словник-довідник / Гуманіт. ун-т «Запоріж. ін-т держ. та муніцип. управління» ; [упоряд. О. О. Фунтікова]. Запоріжжя, 2007. 404 с.
8. Побірченко Н. С. Змістовий аспект поняття «авторська школа». *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2007. Вип. 36. С. 33–37.
9. Попова О. В. Розвиток інноваційних процесів у середніх загальноосвітніх навчально-виховних закладах України в ХХ столітті : автореф. дис... д-ра пед. наук : 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки; Харк. держ. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків, 2001. 39 с.
10. Про проведення Всеукраїнського експерименту за темою «Теоретико-методологічні засади моделювання розвитку авторських шкіл» на базі загальноосвітніх навчальних закладів України. Наказ МОН № 79 від 19.01.2017
11. Пучко Г. Т. Формування мотиваційних ресурсів життєвого та соціального успіху. Рівне, 2004. 37 с.
12. Рачинець С. Школа гендерної рівності – Рівненська класична гімназія «Престиж».
13. Розман І. І. Українська педагогічна біографістика (друга половина ХХ – початок ХХІ століття) : Монографія. Ужгород : РІС-У, 2020. 617 с.
14. Стратегія впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 грудня 2022 року № 1163-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1163-2022-%D1%80#Text> (дата звернення: 20.09.2024)
15. *Харківські інноваційні школи: довідник* / за заг. ред. С. Т. Золотухіної. Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2018. 74 с.
16. Шенкнехт О. Авторська модель адаптивно-розвивальної білінгвальної школи. *Авторська школа в Україні: третя хвиля відродження*. Київ, ТОВ «Альфа-Віта Груп», 2021. С. 188–191.
17. Школа модерн-технологій управління. Авторська модель Анатолія Остапенка: наук.-метод. посіб. / Авт.-упоряд. : А. Ф. Остапенко / за фах. ред. С. В. Кириленко, О. І. Кіян, А. М. Палій. Київ : Букрек, 2020. 412 с.
18. [https://buki.com.ua/blogs/Bilinhvalna osvita/https://pidru4niki.com/15660212/pedagogika/zavdannya_vsebichnogo_garmoniyного_rozvitku_osobistosti_umovah_polikulturnoyi_osviti](https://buki.com.ua/blogs/Bilinhvalna-osvita/https://pidru4niki.com/15660212/pedagogika/zavdannya_vsebichnogo_garmoniyного_rozvitku_osobistosti_umovah_polikulturnoyi_osviti) (дата звернення: 20.09.2024)

REFERENCES

1. Bekh I. D. Dukhovna enerhiia vchynku [The Spiritual Energy of the Act]. *Osvita y upravlinnia*. 2005. T. 8. No 16. S. 51–70. [in Ukrainian]

2. Bobrovskiy M. V., Horbachov S. I., Zplotynska O. O., Linnik O. O. Abetka dlia dyrektora. [Alphabet for Headmaster]. Rekomendatsii do pobudovy vnutrishnoi systemy zabezpechennia yakosti osvity u zakladi zahalnoi serednoi osvity. 2-he vydannia, pererob i dop. Kyiv : Derzhavna sluzhba yakosti osvity, 2021. 350 s. [in Ukrainian]
3. Vykhov S. T., Kolinets A. H. Etapy vkluchennia hendernoi stratehii v upravlinnia zakladom zahalnoi serednoi osvity [Stages of Including a Gender Strategy in the Management of a General Secondary Education Institution]. *Paradyhmalna model kerivnyka sfery osvity u konteksti yevrointehratsiinykh protsesiv: Materialy Mizhnarodnoho forumu upravlinskoï diïalnosti (18–19 travnia 2019 r.)*. Ternopil: KROK, 2019. S. 165–168. [in Ukrainian]
4. Dichuk N. P. Terminolohichniy aspekt problemy pedahohichnoho novatorstva v istorii osvity Ukrainy [The Terminological Aspect of the Problem of Pedagogical Innovation in the History of Education of Ukraine]. *Pedahohichni nauky : zb. nauk. pr. / Kherson. derzh. un-t*. Kherson: Vyd-vo KhDU, 2007. Vyp. 45. S. 10–15. [in Ukrainian]
5. Natsionalna doktryna rozvytku osvity [National Doctrine of Education Development]. *Pedahohika i psykholohiia profesiinoi osvity*. 2002. No 2. S. 9–27. [in Ukrainian]
6. Pedahohichniy slovnyk [Pedagogical Dictionary] / za red. M. D. Yarmachenka. Kyiv: *Pedahohichna dumka*, 2001. 514 s. [in Ukrainian]
7. Pedahohika vyshchoi shkoly : slovnyk-dovidnyk [Higher School Pedagogy: Dictionary-reference] / Humanit. un-t «Zaporiz. in-t derzh. ta munitsyp. upravlinnia» ; [uporiad. O. O. Funtikova]. Zaporizhzhia, 2007. s. 307. [in Ukrainian]
8. Pobirchenko N. S. Zmistovyi aspekt poniattia «avtorska shkola» [Content Aspect of the Concept of «Authorial School»]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu imeni Ivana Franka*. 2007. Vyp. 36. S. 33–37. [in Ukrainian]
9. Popova O. V. Rozvytok innovatsiinykh protsesiv u serednikh zahalnoosvitnikh navchalno-vykhovnykh zakladakh Ukrainy v XX stolitti [The Development of Innovative Processes in Secondary Educational Institutions of Ukraine in the 20th Century]: avtoref. dys... d-ra ped. nauk : 13.00.01 – zahalna pedahohika ta istoriia pedahohiky; Khark. derzh. ped. un-t im. H. S. Skovorody. Kharkiv, 2001. 39 s. [in Ukrainian]
10. Pro provedennia Vseukrainskoho eksperymentu za temoiu «Teoretyko-metodolohichni zasady modeliuvannia rozvytku avtorskykh shkyl» na bazi zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv Ukrainy [On Conducting the All-Ukrainian Experiment on the topic «Theoretical and Methodological Principles of Modeling the Development of Authorial Schools» on the Basis of General Educational Institutions of Ukraine]. Nakaz MON No 79 vid 19.01.2017 [in Ukrainian]

11. Puchko H. T. Formuvannia motyvatsiinykh resursiv zhyttievoho ta sotsialnoho uspikhu [Formation of Motivational Resources for Life and Social Success]. Rivne, 2004. 37 s. [in Ukrainian]
12. Rachynets S. Shkola hendernoi rivnosti – Rivnenska klasychna himnaziia «Prestyzh» [School of Gender Equality – Rivne Classical Gymnasium «Prestige»]. [in Ukrainian]
13. Rozman I. I. Ukrainska pedahohichna biohrafistyka (druha polovyna XX – pochatok XXI stolittia) [Ukrainian Pedagogical Biography (Second Half of the 20th – Beginning of the 21st Century)]: Monohrafiia. Uzhhorod : RIS-U, 2020. 617 s. [in Ukrainian]
14. Stratehiia vprovadzhennia hendernoi rivnosti u sferi osvity do 2030. [Strategy for Implementation of Gender Equality in the Field of Education until 2030]. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 20 hrudnia 2022 roku No 1163-r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1163-2022-%D1%80#Text> (data zvernennia: 20.09.2024) [in Ukrainian]
15. Kharkivski innovatsiini shkoly [Kharkiv Innovative Schools]: dovidnyk; za zah. red. S. T. Zolotukhinoi. Kharkiv: KhNPU imeni H. S. Skovorody, 2018. 74 s. [in Ukrainian]
16. Shenknekht O. Avtorska model adaptivno-rozvyvalnoi bilinhvalnoi shkoly [The Author's Model of an Adaptive and Developmental Bilingual School]. *Avtorska shkola v Ukraini: tretia khvyliia vidrodzhennia*. Kyiv, TOV «Alfa-Vita Hrup», 2021. S. 188–191. [in Ukrainian]
17. Shkola modern-tekhnologii upravlinnia. Avtorska model Anatoliia Ostapenka [School of Modern Management Technologies. Author's Model Anatoly Ostapenko]: nauk.-metod. posib. / Avt.-uporiad. : A. F. Ostapenko / za fakh. red. S. V. Kyrylenko, O. I. Kiian, A. M. Palii. Kyiv: Bukrek, 2020. 412 s. [in Ukrainian]
18. [https://buki.com.ua/blogs/Bilinhvalna osvita/https://pidru4niki.com/15660212/pedagogika/zavdannya_vsebichnogo_garmoniynogo_rozvitku_osobistosti_umovah_polikulturno_yi_osviti](https://buki.com.ua/blogs/Bilinhvalna-osvita/https://pidru4niki.com/15660212/pedagogika/zavdannya_vsebichnogo_garmoniynogo_rozvitku_osobistosti_umovah_polikulturno_yi_osviti) (data zvernennia: 20.09.2024)

AUTHORIAL INNOVATION IN EDUCATION OF RIVNE REGION: THEORETICAL FOUNDATIONS OF THE PROBLEM

Antonina Kuzmych

PhD candidate of
Rivne State University for the Humanities,
Rivne, Ukraine
ORCID: 0000-0002-8793-9875
e-mail: a.kuzmych1408@gmail.com

Abstract. The article deals with the analysis of the processes of development and changes in Ukrainian education in the context of Ukraine's formation as a sovereign and independent, democratic, social and legal state. It has been found that in the context of innovative development of education, the problem of development of authorial schools in Ukraine is particularly relevant, due to the need to increase the availability of quality and competitive education in the new socio-cultural conditions of a market economy.

It is the authorial school as a phenomenon of innovative educational activity that emerges as the highest form of self-developing practice. It successfully implements the main provisions of competence-based education, stands at the source of a new thought and activity paradigm that will substantiate the logic of variable motivational and semantic development of author's schools in Ukraine, aimed at empowering and self-developing the subjects of the educational process through innovation.

The theoretical foundations of the author's innovation in the education of Rivne region were characterized. The main features of innovative educational institutions of Rivne region were revealed. These include adaptive learning, bilingual education (Nadia Marynovych Adaptive and Developmental Bilingual Specialized School «Centre of Hope»), harmonious personal development (Harmony School of Harmonious Social Personality), gender education (Prestige School of Gender Equality), civic education (School of Civic Deeds in Korets), and a combination of vertical and horizontal models of school management (School of Modern Management Technologies in Volodymyrets).

It is proved that despite the fact that each educational institution is unique, has its own traditions and peculiarities, chooses its own model of ensuring the quality of education, they should have in common the purpose, values, and compliance of learning outcomes with the requirements set by the legislation and educational standards.

Keywords: authorial innovation, education, pedagogical innovation, authorial school, child-centrism, bilingual education, gender component, civic education.

Стаття надійшла до редакції 20.10.2024 р.

Електронне науково-методичне видання

**Педагогічна наука і освіта
XXI століття**

Науково-методичний журнал

Випуск 3

Упорядники:

**проф. Пустовіт Г. П., проф. Петренко О. Б., доц. Ціпан Т. С.,
доц. Баліка Л. М., Бабяр А. А.**

**Науково-бібліографічне редагування:
наукова бібліотека РДГУ**

Рекомендовано до оприлюднення 31.10.2024 р.
Ум. друк. арк 20,49.

П 24 Педагогічна наука і освіта XXI століття: науково-методичний журнал. Вип. 3. / М-во освіти і науки України, Рівнен. держ. гуманіт.ун-т; упоряд.: Г. П. Пустовіт; ред. кол.: Г. П. Пустовіт, Н. О. Остапчук та ін. Рівне: РДГУ, 2024. 345 с.

УДК 37: 001 «20»

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2024